

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ

VI Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 19–20 травня 2022 року)

Суми
Сумський державний університет
2022

5. Горох О.П. Актуальні проблеми здійснення помилування в Україні. Eurasian Academic Research Journal. 2016. № 2 - С. 41–46. С. 43.
6. Письменський Є.О. Про пошук нових підходів до забезпечення ефективності застосування помилування. Ефективність кримінального законодавства: доктринальні, законотворчі та правозастосовні проблеми її забезпечення : матер. міжнарод. наук.-практ. кругл. столу (м. Харків, 17 трав. 2019 р.) / укладачі: Л.М. Демидова, К.А. Новікова, Н.В. Шульженко. Харків : Константа, 2019. С. 186–189. С. 187.
7. Музика А.А. Право помилування в Україні: актуальні питання. Актуальні питання вдосконалення процедури помилування : зб. матеріалів круглого столу. Київ : Ін-т крим.-викон. служби, 2016. С. 33–37. С. 35.
8. Школа С.М. Кримінально-правові проблеми застосування амністії та здійснення в Україні : дис. канд. юрид. наук :12.00.08. Київ, 2003. 248 с. С. 121–122.
9. Богатирьов І.Г. Наукова дискусія щодо проблем застосування інституту помилування до засуджених в Україні. Вісник прокуратури. 2016. № 1 (175). С. 101–108. С. 106.
10. Гончаренко В.Г. Правовий статус і процесуальні аспекти інституту помилування. Вісник Академії адвокатури України. 2010. С. 45–49. С. 48.
11. Кодекси Польщі. Кримінальний кодекс. Кримінально процесуальний кодекс. Кримінально виконавчий кодекс.: Penal Reform International, 1998. 180 с.

ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ ЗЛОЧИННОСТІ У СФЕРІ КОНТРАБАНДИ ТРАНСПЛАНТАЦІЙНИХ ОРГАНІВ ТА ІНШИХ АНАТОМІЧНИХ МАТЕРІАЛІВ ЛЮДИНИ

Субот Н.І.

*аспірантка кафедри КПДС ННІ права
Сумського державного університету*

Розвиток суспільних відносин та проникнення глобалізаційних процесів у різні діяльнісні сфери держави на тлі кризових явищ економіки, призводить не лише до позитивних зрушень, а також є і чинником формування нових феноменів злочинності.

Злочинність є вмонтованою у суспільне життя, оскільки вона являється продуктом життєдіяльності суспільства, а її детальне вивчення важливе для розроблення рекомендацій щодо боротьби зі злочинністю та її запобігання.

Для формування загального уявлення про феномен злочинності у сфері контрабанди трансплантаційних органів та інших анатомічних матеріалів людини необхідно визначити початкові опорні елементи, які притаманні злочинності. Такими

елементами безумовно є поняття та особливості злочинності, її прояви та наслідки, особа злочинця, боротьба та запобігання злочинній діяльності тощо.

Так, саме проблема окреслення поняття та визначення основних особливостей злочинності у сфері контрабанди трансплантаційних органів та інших анатомічних матеріалів людини є важливим чинником для розвитку правової науки.

Дослідженням деяких питань контрабанди трансплантаційних органів та інших анатомічних матеріалів людини, виокремлення особливостей та специфіки такої злочинності були присвячені наукові праці таких дослідників: В.І. Шакур, О.М. Костенко, В.О. Туляков, А.М. Бабенко, Б.М. Головкін, О.Ю. Шостко, Н.В. Сметаніна, О.В. Лисоєдов, Н.В. Кузнецова, І.М. Даньшин, Д.А. Шестаков, А.І. Долгова, В.Ф. Оболенцев, С.Ю. Лукашевич, О.Ф. Бантишев, М.М. Гуменюк тощо. Проте питання відносно визначення поняття та особливостей злочинності у сфері контрабанди трансплантаційних органів та інших анатомічних матеріалів людини залишається дискусійним та потребує детального вивчення.

Глобалізація як процес планетарної інтеграції та уніфікації, неминуче призводить до розповсюдження інформаційних технологій, продуктів і систем по всьому світі, спричиняє стандартизацію законодавства, а також сприяє зближенню культур різних країн. Але вплив глобалізації як об'єктивного процесу, що носить системний характер призводять не лише до позитивних наслідків, вона стає одним із чинників формування негативних явищ кримінально-правового характеру.

Так, розвиток зовнішньоекономічних зв'язків у поєднанні з кризовими явищами економічної сфери життя держави призводить до виникнення і нових форм злочинності.

Так як злочинність є багатогранним поняттям, то на сьогодні існують численні точки зору відносно підходів до його розуміння. Н.В. Кузнецова, І.М. Даньшин та ін. визначають злочинність як соціально зумовлене, історично мінливе негативне явище кримінально - правового характеру. Д.А. Шестаков виокремлює злочинність як властивість суспільства породжувати множину небезпечних для людини діянь, на підставі чого вводяться певні кримінально-правові заборони. В.В. Орехов визначає злочинність як соціально обумовлену поведінку людей, цілі якої визначені антисуспільними потребами та інтересами. А.І. Долгова, Б.М. Головкін, В.Ф. Оболенцев визначають злочинність як різновид соціальних систем, якому притаманні певні ознаки як цілісність, цілеспрямованість, відкритість, самодетермінація та розвиток при розрахунках боротьби зі злочинністю. Окрім того існують і інші підходи до розуміння поняття злочинності.

Узагальнюючи вищенаведені підходи можна втілити згруповане визначення терміну «злочинність», як різновид суспільно небезпечної поведінки, що має

кримінально-правовий характер та створює загрозу державі та суспільству в цілому. З поміж цього істотними ознаками злочинності як особливого продукту життєдіяльності людини є об'єктивна небезпечність, антисуспільність, цілісність і динамічність, територіальна та часова поширеність [1, с. 68].

У контексті вищезазначеного досить визначальним елементом дослідження особливостей злочинності у сфері контрабанди трансплантаційних органів та інших анатомічних матеріалів людини є господарська діяльність.

В умовах активізації зв'язків суб'єктів підприємницької діяльності усіх форм власності, а також поглиблення кризових явищ в економіці України спостерігається різке зростання кількості злочинів, пов'язаних з незаконним переміщення товарів, історичних та культурних цінностей, інших предметів та речовин, перелічених у ст. 201 КК України, через митний кордон України. Зафіксовані випадки незаконного переміщення трансплантатів людини свідчать про наявність такого виду злочинності, але трансплантати не можна розглядати в якості товару, тому що на них не існує офіційно встановлених цін, та вони не є визначеними безпосередньо у статті 201 КК України [2, с. 53–54; 3].

Слід підкреслити, що злочинність у сфері контрабанди трансплантаційних органів та інших анатомічних матеріалів людини створює не лише проблему у кримінально — правовій площині, а й завдає неабияких збитків економіці держави. Як влучно зазначає О.Ю. Бусол: «проблема контрабанди – одне з першочергових завдань держави у справі захисту її економічних інтересів».

Досліджуючи питання особливостей злочинності у сфері контрабанди трансплантаційних органів та інших анатомічних матеріалів людини, виникає необхідність звернення до особливостей власне контрабанди. Законодавчо дефініція «контрабанди» втілена у статті 201 Кримінального кодексу України: «Контрабанда, тобто переміщення через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю культурних цінностей, отруйних, сильнодіючих, вибухових речовин, радіоактивних матеріалів, зброї або боєприпасів (крім гладкоствольної мисливської зброї або бойових припасів до неї), частин вогнепальної нарізної зброї, а також спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації» [4, с. 23-26].

Визначення термінів «трансплантація» та «анатомічні матеріали людини» наведені у Законі України «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людини» у статті 1: анатомічні матеріали - органи (їх частини), тканини, анатомічні утворення, клітини людини або тварини, фетальні матеріали людини; трансплантація - спеціальний

метод лікування, що полягає в пересадці анатомічного матеріалу людини від донора реципієнту і спрямований на відновлення здоров'я людини [5].

У загальному злочинність у сфері контрабанди трансплантаційних органів та інших анатомічних матеріалів - це об'єктивно небезпечна поведінка суб'єктів, щодо переміщення через митний кордон України поза контролем або з приховуванням від митного контролю трансплантаційних органів та інших анатомічних матеріалів людини.

Виходячи з загального підходу до розуміння поняття «злочинність» та її характерних рис, а також зі специфічного складу злочинності у сфері контрабанди трансплантаційних органів та інших анатомічних матеріалів людини, виокремлюємо наступні особливості:

- об'єктивна небезпечність діяння;
- заподіяння істотної шкоди правам і свободам людини, суспільству та державі;
- невід'ємний зв'язок з переміщення через митний кордон України, або поза контролем, або з приховуванням від митного контролю;
- динаміка злочинності (зміна явища у часі);
- вчиняється переважно організованими формами злочинності;
- специфічна територіальна поширеність;
- ціна злочинності (пряма та непряма шкода).

Злочинність у сфері контрабанди трансплантаційних органів та інших анатомічних матеріалів людини зумовлюється комплексом негативних явищ та наслідків. З огляду на це з боку держави має проводитися ефективна антикримінальна політика, та створено відповідний комплекс політико-правових, соціально-економічних, урядових заходів для боротьби та запобігання такому виду злочинності.

Оскільки норми Закону про Кримінальну відповідальність не містять і спеціальних норм, що передбачають заборону незаконного переміщення органів та матеріалів людини через митний кордон України, це є прогалиною вітчизняного законодавчого врегулювання, в законодавстві відсутня і методика грошової оцінки анатомічних матеріалів людини, що є невід'ємною складовою при визначенні ціни злочинності.

Таким чином для побудування шляхів, спрямованих на виявлення та усунення причин скоєння такого виду злочину, а також боротьби з контрабандою трансплантаційних органів та інших анатомічних матеріалів держава має сформулювати відповідну політику зовнішньої та внутрішньої безпеки, яка забезпечить розробку основних засад доктрини боротьби зі злочинністю, реалізацію положень цієї доктрини задля забезпечення ефективного механізму захисту прав та свобод людини і громадянина.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кримінологія: підручник за заг. ред. Б. М. Головкина. Харків : Право, 2020. 384 с.
2. Бантишев О.Ф. Контрабанда, що вчиняється організованими групами та суміжні з нею злочини: Матеріали конф. “Проблеми боротьби з організованою злочинністю в регіоні (на матеріалах Харківської та Полтавської областей)”. Х., 1999.
3. Кримінальний кодекс України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
4. Бантишев О. Ф. Контрабанда трансплантаційних органів та інших анатомічних матеріалів людини – сумна реалія сьогодення. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2007. Вип. 15. С. 23-26.
5. Закон України «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2427-19#top>.

КРИМІНАЛЬНЕ ПОКАРАННЯ ЗА МАРОДЕРСТВО В УМОВАХ ВОЄННОГО АБО НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ (СТ.432 ККУ)

Тараніна М. В.

*здобувачка вищої освіти Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

Науковий керівник: Сенько В. В.

*викладач кафедри кримінально-правових дисциплін
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ*

Кримінальна обстановка в Україні наприкінці ХХ – на поч. ХХІ ст. все ще має чимале збільшення кількості вчинених кримінальних правопорушень, а тим паче у надзвичайний чи воєнний стан, зростає ступень їхньої суспільної небезпечності, тому при розслідуванні того чи іншого злочину правильно та доречно підібрана відповідальність має вагомим значенням для подальшого покращення чіткого та злагодженого законодавства в країні.

У зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України, на підставі пропозиції Ради національної безпеки та оборони України, відповідно до пункту 20 частини першої статті 106 Конституції України, Закону України «Про правовий режим воєнного стану», указом Президента України №64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», було введено в Україні воєнний стан із 05 години 30 хвилин 24 лютого 2022 року строком на 30 днів. З огляду на вищезазначене впливає, що питанню запровадження відповідальності за мародерство в умовах воєнного або надзвичайного стану не приділялось належної уваги [1].